

Büntetés

Major Nándor

MOTTO:

X. úrnak, megvetésének kifejezésére, az volt a szavajárása: „Utolsó előtti ember.” — „Miért utolsó előtti?” — kérdezték tőle. — „Mert az utolsó rangjáért nagy a tülekedés, és ne csüggyesszünk el senkit.”

Chamfont: Aforizmák

Aminap elfogyott a levélpapírosom, le kellett tehát mennem a vállalati beszerzőhöz, hogy igényeljek; közben Irén is megkért, hogy hozzak neki aktacsiptetőt, s ha már viszek, gondoltam, nem feledkezem meg Emilről sem — ő is nem egyszer tett már szívességet nekem —, vittem hát Irénnek is, neki is egy-egy dobozzal. Asztalukra tettem, aztán helyemre mentem, és belemerültem üzleti levelezésembe. Jó fél óra múlva Irén megszólalt:

— Alig vártam, hogy Emil kimenjen — mondta nem valami halkán, de kis kezét mégis a szája elé tartva, mintha suttogna. — Nézze, mit találtam a dobozban, a csiptetők között!

Egy kis zöld cédulát nyújtott felém. Átvettem, s közben ügyeltem arra, hogy megérintsem — vagy ha úgy akarja magyarázni, hát megسيمogassam — a

kezét. Jó alakú lány, s gyakran igen szabadosan veti át egyik lábát a másikra.

A zöld cédula arról értesített, hogy az aktacsiptetőket előállító gyár néhány dobozba plombát rakott, s a szerencsések, akik megtalálják és visszajuttatják a gyárba, jutalomban részesülnek. Motorkerékpár, hűtőszekrény, televízor, külföldi nyaralás és más szerepelt a nem éppen hosszú, de vonzó listán. Ma-napság már mindenki nyereménypályázatot hirdet, gondoltam magamban viszolyogva, és lebiggyesztett ajakkal adtam vissza a cédulát.

— És? — kérdeztem Irént, s ismét megkísértem mélyen belenézni világos halszemébe, s ezúttal is hamar lecsaptam tekintetemet, talán már ezredszer gondoltam arra, hirtelen lehűlve, micsonda kár, hogy nem bársonyos barna bari-szemmel jött a világra ez a lány.

— Nem tudom, mi van Emil dobozában — mondta Irén, s kecses mozdulattal rágyújtott egy cigarettára.

Emil asztalához léptem, és kinyitottam a dobozt. A zöld cédulácskát megtaláltam, s az asztalra tettem. Aktacsiptetőkön kívül semmi sem volt a dobozban. Lépéseket hallottam, csak annyit időm maradt, hogy a dobozt becsukjam, a cédulát fölkapjam az asztalról és —

mivel nem tudtam mit kezdeni vele — a szemétkosárba vágjam, közben kis híján leütöttem a szemüveget, amit Emil az asztalán hagyott, s az ajtóban máris megjelent a fiú, nagy orrával fintorogva beleszimatolt a levegőbe, s úgy tett, mint aki azt fontolgatja, bejöjjön-e vagy se. Aztán kakaskodó járásával — ezt a benyomást az is fokozta, hogy alacsony termetű — az ablakhoz sietett, s közben ezt mondta az ilyen alkalmakra tartogatott érdes hangján:

— Csak tudnám, honnan ez az átkozott búz!

Ilyen esetekben én leteszem a ceruzát, hátradőlök székekemen, s mivel igen nagy ingert érzek arra, hogy finnyásfintorgó szájára verjek, nagyokat ási-tozom, erőltetve a dolgot, s közben saját számát ütögetem. Hiszen a szobában hármunkon kívül senki sincs, s mióta nem fűtünk, a kályhából nem áradhat búz. Megfordult az eszemben: hasonló túlkapásai miatt már rég rászolgált a fiú arra, hogy megbüntessem. Időnként rájön a finnyáskodás és a fontoskodás, ilyenkor nem lehet vele bírní, mintha nem is a mi szorgalmas, kissé ugyan nyers, de a maga módján barátságos Emilünk volna, aki minden délelőtt át-ugrik a közeli büfébe s oly szolgálatkészen hoz nekünk is egy-egy kiadós szendvicset uzsonnára. Szemügyre vettem a fiút, az orrán szemüveget láttam, onnan az asztalra siklott a tekintetem, a szemüvegnek már hült helye, egyedül az aktacsíptetős doboz hevert ott búslakodva. Gondoltam egyet, fiókomból előszedtem egy szál fényes csíptetőt, s elhagytam a termet. Végigmentem a sötét, nyirkos folyosón, jobbra kanyarodtam, s máris a raktárba érkeztem, ahol a mérleges mester vezetésével ezúttal épp rizst csomagoltak formás kis zsákokba a munkások. Előszedtem az aktacsíptetőt, és a mester kezébe nyomtam:

— Húzzanak rá egy plombát — mondtam, és egykedvűen néztem a mester megnyúlt, majd fürkésző, végül sértődött ábrázatát.

— A fittyfenét magának — mondta s már felemelte kezét, hogy elhajítsa, aztán mégis meggondolta magát, és zsebrevágta. Már egy éve járogatok a lányával, időnként, ha úgy adódik.

— Nem mondaná, hogy a napsugárra üssek plombát?! — mondtam a mester erőltetetten heherészve, s közben kezét inge alá dugta, pocakját simogatta, apró fekete szemével pedig egyre fürkésztetett. Magam léptem hát a ládához, elővettem egy plombát, ekkor a mester kelleetlenül visszaadta aktacsíptetőmet,

és zsebetett kézzel végignézte, hogyan végzem el a műveletet, két vaspénz közé szorítva a plombát hüvelykujjammal és mutatóujjammal. Hamar elkészültem, s akkor visszamentem az irodába.

Emil asztalánál ült és írt valamit, de ezúttal sem kitűnő töltőtollával, amit szivarzsebébe tűzve hordott, mint a két háború között a kis üzletemberek, hanem az irodai tollal, tollszárral. Asztalán — szinte az orra alatt, hogy tüntetőleg szagolgathassa, bizonyára a bűzt ellensúlyozva — viritott az a pár szál szegfű a filléres kis üvegvázában, amit nem is olyan régen hozott Irén; időnként, ha éppen eszébe jut, hoz egy-egy csokrocscsa virágot, s vázástól arra a csupaszig kis kerek asztalkára teszi, amelyik az ablak alatt áll, s ki tudja, miért került ide, milyen rendeltetést szántak neki; emlékezetem szerint még sohasem használta senki semmire. Oda-álltam Irén asztalához, Emil felé nézve, hátat fordítva Irénnek. Kezemet hátrattettem, tenyeremet kitártam, benne volt a plombázott aktacsíptető. Irén észre-vette; amint kezembe nyúlt s kivette a csíptetőt, ujjai hegyével megbizsergette tenyeremet.

— Micsoda kiváltság ez — szoltam felháborodva. — A virágot tessék visszatenni a kisasztalra.

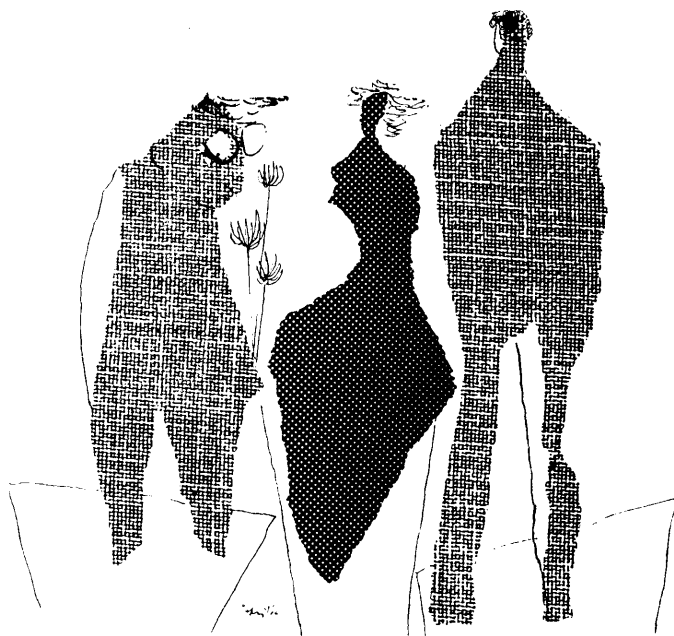
— Csipiszt neked, míg finom vagyok — szolt Emil, és kockás zsebkendőjével megtörölte száját.

— Még olyan szinben tűnnél fel, hogy Irén neked hozta a virágot, s ezt kikérem magamnak — kötekedtem vele, s éreztem, Irén kezemből nyom egy csíptetőt, tudtam, ez az, amit az előbb hoztam neki, s azt is tudtam, a leplombázott csíptetőt is beletette; Irén megértette szándékomat, egyenként begörbítette az ujjaimat, hogy öklömbe simuljon a doboz, jólesően hagytam, végül tenyerébe szorította öklömet, ismét megborzongtam, tapintása nyirkos volt és hideg.

— No, és ha nekem hozta? No, és ha éppen nekem hozta? — húzta fel az orrát Emil, s végre fölnézett rám iratai közül, orrát tágranyitva. Orra volt a legkifejezőbb arcán, az irányította egész arcjátékát.

— Majd én rendet teszek — mondtam engedékenyebben, s bal kezemmel megragadtam a főrékeny vázát, s elvittem a kisasztalra.

Jól számítottam. Emil nyomban föl-állt, s fenyegetőzve ment a virágért, hogy visszavigye asztalára. Túlságosan jól ismert már, tudta, hogy úgysem csi-

Sáfrány
Imre
szövegrajza

nálok soha botrányt, de évekre volt szüksége, hogy erre rájöjjön; vállamig sem ér, könnyen a hónom alá csaphatnám. Míg a vázáért ment, asztalához léptem, kicseréltem a dobozokat, sőt a plomba nélkülit sikerült észrevétlenül Irén asztalára csúsztatnom.

— Túlságosan sokat megengedsz magadnak — mondtam összehúzott szájjal, és sértődötten az asztalomhoz vonultam. Meghegyeztem a ceruzámat, és sorra vettem az aznap érkezett rendeléseket. Unalmas munka, szív nélkül is végezheti az ember, sőt úgy is, hogy egyáltalán oda sem figyel. Én sem figyeltem oda. Talán azért is tűnt olyan kegyetlenül hosszúnak az idő, mire Irén megszólalt.

— Emil, nézze meg a csíptetős dobozát, valami nyereménypályázatot hirdetnek — mondta szintelen hangon.

— Miféle pályázatot? — szölt Emil. és fürgén kinyitotta dobozát. — Semmit sem látok — mondta.

— Az enyémben volt egy cédula — szölt Irén, s nagy, de ártatlan kárörömmel figyeltem, mennyire felvillanyozta Emilt ez a hír. Nyomban megkérdezte, hol az a cédula, s mikor azt feleltük, hogy a szemétkosárba dobtuk, szinte felpattant székéről. A szemétkosár azonban az én asztalom mellett állt, úgy, az asztalnál ülve, alig észrevehető-

en oldalt hajoltam, kiemeltem belőle a zöld cédulácskát még mielőtt odaért volna, s széthúzott szájjal figyeltem, milyen buzgón, milyen vizsla szemmel turkál a szemétkosárban, mindhiába. Magamat láttam, amint kisdíák koromban az iskola szemétdombján turkálók, kisöpört ceruzadarabok és törlőgumik után kutatva. Hátravettem magamat a székekemen, úgy élveztem reaszabott büntetésem sikeres végrehajtását. Végül persze felemeltem a kezemet, és szó nélkül meglöbögtem a cédulácskát. Emil egy szempillantás alatt kikapta a kezemből, az ablakhoz vonult, komoly, megfontolt arccal olvasta, s aztán fékentartott izgalommal ment asztalához s vette kezébe a dobozt. Amikor megtalálta a plombázott aktacsíptetőt, felkiáltott, s akkorát ugrott, mint egy bakkecske, féktelen örömeben táncolt a szoba közepén. Alaposan meglepődtem, még sohasem láttam ilyen kedélyállapotban, ekkor kételyeim támadtak, vajon szabad-e ilyen vaskos tréfát üznom, bizonytalan érzés fogott el, s mint-ha szégyenkezni kezdtem volna a történetek miatt. Emil azonban elébem táncolt, és kaján vigyorral hadonászott az orrom előtt, hol kinyitva tenyerét — hogy egy-egy pillanatra lássam a plombázott csíptetőt —, hol pedig villámgyorsan ismét ökölbeszorítva kezét,

mint aki attól tart, hogy elvehetik tőle kincsét. Felbőszített ezzel az ostoba hadonászással, s dühített bárgyúsága, mármint az, hogy nem is sejtí, milyen szánalmas helyzetben leledzik, s ezért már kész is voltam még nagyobb büntetéssel sújtani.

— Bolondnak bolond a szerencséje — mondtam kiábrándult, irigy arcot vágva. Ekkor Irén váratlanul örömujjongásban tört ki.

— Felezünk, Emil, felezünk — csilintgelte, és a fiú nyakába ugrott.

A játék kiválóan sikerült, de bevalom, ez a legújabb jelenet kissé nyugtalanított. Azonban Emil együgyű viselkedése nyomban eloszlatta aggályaimat; lerázta magáról Irént, odébb lépett, s annak az embernek a kijózanító büszkeségével szólalt meg, aki, lám, még ilyen mámoros pillanatokban is ki tud térni a csapdákat rejtegető, számító, bár igen sokkal kecsgetető hízelgés elől:

— Micsoda? Én nem felezek senkivel!

Irén egy szempillantás alatt fagyos lett, megvető, gyűlölködő pillantással mérte végig.

— Nem gondoltam, hogy ilyen smucig alakkal van dolgom — mondta, és mintha többé figyelemre sem méltatná, jól begyakorolt, módfelett hatásos, csípőjét és ölét nagyszerűen kifejezésre juttató ringó járásával indult helyére, útközben egy magyvonalú, flegma mozdulattal leütötte Emil asztaláról a virágvázát, a virág szétszóródott, a váza eltört és szilánkokra hullott, a víz szétfolyt az asztalon padlón, falon. Ragyogó volt. Elragadtatva néztem, alig tudtam uralkodni magamon, kicsin múlt, hogy nem kezdtem el tapsolni.

— Nem osztozok senkivel — üvöltötte Emil a megvesztegethetetlenek önértettségében tetszelegve, s még szemüvegét is zsebrevágta, melyről már régóta feltételezem, hogy közönséges ablaküveg, s csak szépszéti okokból viseli, a kelletténél nagyobb orrát álcázva vele.

— A dobozokat én hoztam, Emil. ha jól tudom — szóltam indulatosan.

— No, és ha te hoztad? Na és?

— Te nem is kértél csíptetőt — mondtam. — Én azt is mondhatom, hogy mindkét dobozt Irénnek hoztam, s te elcsajátítottad az egyiket.

— Én? Kikérem magannak! — kiáltotta paprikavörösen. — Ha neki hoztad, akkor mért nem tette el? Mért hevert az én asztalomon? Mért nem néztelek meg?

— Mit kakaskodsz?! — szóltam rá szárazon. — Csak látnád magad, mikor így kakaskodsz.

— No, majd épp ti nem nézitek meg! — szólt Emil, rám se hederítve. — Máskor nyissátok ki jobban a szemeteiket, akkor majd megtaláljátok. A doboz alján volt, legalul, a hajtóka alá szorulva. Kellene, mi, a kézset megbábnátok, ugye? Csipiszt nektek! — kiáltotta.

Kicsin múlt, hogy hangosan el nem nevettem magam, hátborzongató volt ilyen groteszk helyzetben látni, de nyomban ismét lehiggadtam, amikor Irén rámvetette érzéketlen halszemét, a szeme mindig kijózanított, a szeme miatt sohasem tudtam rászánni magam, hogy határozott lépést tegyek feléje; Irén most úgy beszélt hozzám, mintha Emil itt sem volna.

— Hagyja ezt a faragatlan fickót. Ha velem nem is akar osztozni, azt már okvetlenül fel kellett volna ajánlania, hogy magával felezzen. Elvégre maga hozta a dobozokat.

— Még mit nem! — kiáltotta Emil. — Felezzek vele, mert ő igényelte a dobozokat, felezzek a raktárossal, mert ő adta ki, felezzek a sofőrrel, mert ő hozta a papírkereskedésből, felezzek a papírárussal, mert ő kapta a gyárból... mi? Kivel felezek még?

— Ne felezz senkivel. Ez a jutalom kizárólag téged illet — szóltam, s valami különös gyönyört éreztem, amikor Emil — mintha hangnemet változtatott volna — bólogatva adott igazat nekem, pontosabban, arcán elégedettség látszott, annak az embernek a kissé leereszkedő, de öntelt elégedettsége, aki azt hiszi, hogy érveivel sikerült meggyőznie, lefegyvereznie ellenfelét. Magabiztos, komoly s kissé fölényes arc-kifejezést öltött s egyenes derékkal lépkedett asztalához — mindig egyenes derékkal járt, mintha cöveket nyelt volna, kihúzta magát, talán ezzel is arra törekedett, hogy magasabbnak lássék —, egy újságpapírt szedett elő fiókjából, letörölte asztaláról a vizet, a váza néhány szilánkját és két szál virágot, ami közvetlenül asztalánál hevert, egy-egy lábmozdulattal a sarokba pöccintette. Közben pedig energikusan mondta:

— A kisasszonyika pedig majd az igazgatónál fog kimagyarázkodni ezért az esetért.

Irén angyali volt, amint asztalára könyökölt, feléje fordult, és gúnyos mosollyal végigmérte, bal kezével puhán végigsimította duzzadt mellét, mert nyomhatta, vághatta az asztallap szélé.

melynek nekidőlt kissé, közben egy röpke pillanatra kicsi nyelvét is kiöltötte Emilre. Szótlán maradt, ezért én szólaltam meg helyette:

— Hatökör vagy, Emil.

Mint vártam, megsértődött, mégpedig annyira, hogy válasza sem méltatott. Örültem neki, mert egy kis csöndre vágytam. Izgalmas játék volt, s most szinte sóvárogtam a csöndet. Mindig az ellentétek vonzottak és taszítottak — mégpedig egyidőben. Még ma is hetente hazakíváncsozom, s egy napra mindig haza is utazom falura, ahol öcsémmel ketten, egy szalmaágyon alszunk, reggel a kútnál mosdok, vödörből, itt viszont — bármily nagy is a lakásínség — nem tudok meglenni fürdőszoba nélkül. Kívánom a családi életet, s mégis szeretnék magános családként felelőtlenül barámgolni asszonytól asszonyig, halálom napjáig. Szeretek közönséges szürke kisember lenni, elvegyülni a tömegben, hogy senki se lásson, senki se ismerjen, szeretném így leélni életemet, de jól esne az is, ha neves ember lennék, ha világlapok hasábjairól mosolyogna a fényképem, s ha csődület támadna, mihelyt megjelenek az utcán. Az írógépem szinte önműködően kopogott, „sajnálkozással kell jelentenünk, a kért árucikkkel pillanatnyilag nem rendelkezünk, csak két hét múlva szállíthatjuk”, s közben azon járt az eszem, egy ilyen nővel, mint Irén, egy ilyen páratlan színésztehetséggel — akinek mégis, alighanem fogalma sincs tehetségéről — talán még mindig nagyon sokra vehetnénk, nagyon sokra, talán még én is újra kezdeném a bokszot, siketten, együtt, befutnánk a nagyvilágot, vagy talán mégis inkább a birkózást választanám, mert hiszen az előbbit azért hagytam oda annak idején, mert nem volt szívem véresre verni az embereket. Sohasem tudtam mit kezdeni az erőmmel.

Eltűnődtem, s kedvetlenül félrelöktem az írógépet, kinéztem az ablakon. Felfigyeltem, hogy Emil sorra benyit az udvarra sorakozó irodákba, észre sem vettem, mikor hagyta el szobánkat, az udvaron áthaladók közül is elcsípett egy-egy embert, valamit mutogatott nekik, tudtam, hogy mit, úgy viselkedett, mint aki azt tartja magáról, hogy irigylésre méltó.

— Megkerült ez az Emil — mondtam Irénnek megdöbbenve.

Irén felkelt, az ablakhoz ment, kihajolt, és hangosan felnevetett.

— Micsoda nágszerű tréfát agyalt ki maga! — mondta elragadtatva. Hátal állt felém, hangja most bársonyos volt, olyan, amilyennek a szemének kellett volna lennie.

— De hogy maga milyen ragyogóan játszott! Sosem hittem volna! — mondtam őszinte csodálattal, s cinkosan öszszenevettünk; öröm, s némi büszkeség töltött el, a teljes siker tudatában érez ilyesmit az ember.

— Szinte látom már, hogy megnyúlik majd az ábrázata, ha megtudja az igazat — szólt Irén, s szép, karcsú lábát egyre illegette, mint akinek a talpát csúsklandozzák.

— Megmondom neki, mihelyt bejön — szóltam.

Nem sokat váratott magára. Mikor a szobába lépett, arcáról lehervadt a mosoly, úgy ment az asztalához, hogy mindkettőnkét levegőnek nézett. Maga elé húzta a számológépet, és kopogni kezdett rajta, én pedig feleje fordultam:

— Öregem, ez az egész egy fabatkát sem ér, én tettem a plombát a csíptetőre — mondtam közömbös hangon, de felkészülten figyelve; élvezni akartam szavam hatását.

— Hahahahaha! — vágta rá teli düdöböl Emil. — Most így akartok kipalizni velem, mi? Hogy ne küldjem be a plombát, ugye? Dobjam el? Irigy dögök vagytok.

Úgy elképedtem, hogy elállt a lélegzetem. Aztán hirtelen előtött a meleg, hogy — éreztem — rákvörös lett az arcom. Irén hisztérikus nevetőgörcsben tört ki, *örület*, sikoltozta, *mit ki nem talál*, s a combját csapkodta, aztán az asztalára borult, rángott a válla.

— Emil, ha mondom! — szóltam bizonytalan hangon, és tehetetlenül néztem körül. Emil azonban egy szót sem szólt, arcán leirhatatlan undor látszott, sejtettem, arra gondol, hihetetlen, hogy az irigység valakit ilyen aljassá tegyen. Irénhez fordultam.

— Irén, mondja meg, ki tette a dobzba a plombát!

— Maga — nyögte Irén fulladozva, s nevetési rohama újabb erőre kapott. Az ablakhoz léptem és kiképzeltam rajta, a mérleges mestert szólítottam. Amikor megjelent a raktár ajtajában, intettem neki, hogy jöjjön. Inge végig kigombolva, hasa, szőrös melle rengve nyomult felénk, hihetetlennek tűnt, hogy egy ilyen kövér embernek olyan karcsú lánya legyen. Fújtatva könyökölt az ablakpárkányra, s ekkor azt mondtam:

— Mondja meg ennek az embernek, igaz-e, hogy én tettem a plombát arra a csíptetőre!

— Persze, hogy maga — mondta s egyszerűben ő is heherészni kezdett, mélyről, a hasából jött a hang, s olyan volt, mint a hordó kongása, behízott szemei a nevetéstől még kisebbeknek látszottak, egészen keskeny csíknak, úgy hatott, mintha hunyorogna, látszott rajta, nem érti, mi történik itt, sejtí, hogy valami humcutság, tréfa, s nem tudja, hogyan is kellene most viselkednie, mit is kellene mondania, hogy el ne rontsa a játékot; habozva, tévován állt ott, s végül rámkacsintott. többször is rámkacsintott. Elkészerevde méztem rá, s azt mondtam:

— Komolyan beszéllek, mondja meg ennek az embernek, ki húzta rá a plombát a csíptetőre.

— Hát mondtam már, hogy maga — szólt halkán, kedélyesen, újra rámkacsintott, s jámbor röhejecské gurult ki a torkán; utálatosnak találtam, ahogy ez a kongó hang belevegyült Irén fulladozó nevetésébe.

Emil azonban ismét szó nélkül kopogni kezdett a számológépen.

— Hallod, mit mondtunk? — szóltam hozzá a kelleténél hangosabban. — Ide nézz, ha hozzád beszélünk.

Egy pillanatra sem állt meg az ujjá, csak kopogott tovább, rántott kicsit az orrával, s végtelen nyugalommal dünyögte:

— Irigy dögök vagytok.

Kimondhatatlanul dühbe gurultam, kedvem lett volna egyetlen ökölcsapással magunkra borítani a házat aztán mégis tehetetlenül, majdnem üvöltve elröhögtem magam, s hogy indulatomat levezessem, elhagytam az irodát, az udvaron enyhe szellő csapott meg, megálltam egy hársfa alatt, éppen virágozott, kellemes volt alatta. Ekkor egyszerűben megértettem, hogy a játék túlságosan jól sikerült, olyan jól sikerült, hogy Emil képtelen elfogadni a játék ilyen végét, képtelen elfogadni a túlságosan nagy megalázást, hiába minden kísérlet, az igazság groteszkké és hamissá változott. Nekidőltem a fának, és sokáig álltam ott lesújtva és megdöbbenve, szorgos méhecskéik döngicséltek körül, apám álldogált így egyszerű, még gyermekkoromban, egy álló napig egy eperfa alatt, a faluvégi házikó udvarának mélvén, szótlánul, étlenül, csontos mezítlábasan, rongyosan, nyári munkaidőben, messze kerültük aznap mindannyian, senkihez se szólt, s másnap elvit-

ték a börtönbe. A munkások, alkalmazottak már rég hazamentek szép sorjában, amikor én kísétáltam a kapun.

Másnap szótlánul dolgoztam egész idő alatt, levert és közömbös voltam, nem érdekelt senki, semmi. De kartársaim nagy rokonszenvvel integettek felém, ha megjelentem egyik-másik irodában, vállonveregettek, körülfogtak, cinkosan kuncogva, fejüket csóválva kérdezősködtek az eset részletei felől, szemük csillogott, nagyokat nevettek, egyik-másik eldünnyögte, hogy nem is sejtette, milyen nagy tréfacsináló vagyok; bizonyára hálásak voltak, hogy egyhangú életükbe némi változatosságot, fényt vittem, ami aztán felvillanyozta őket, az enyhén rosszalló fejcsóválást is mosoly és csupa biztatást kifejező tekintet kíséretében kaptam, egyszerűben — úgy tűnt fel — mindenki a bizalmamat igyekezett megnyerni, megbecsüléssel, sőt elragadtatással nézett rám az is, aki tegnap még ócsárolta munkámat és képességeimet. Mindez módfelett zavarba hozott, nem tudtam, hogyan viselkedjek, hát úgy tettem, mintha mit sem vennék észre, mintha mi sem történt volna, s ez a magatartás meg is felelt levert és közömbös hangulatomnak. Azonban észrevettem, hogy kartársaimnak magatartásom rendkívül imponált, szerénységnek vették, s egyben nagyvonalúságnak is, mintha csak azt mondtam volna: ugyan, szóra sem érdemes. Múltak a napok s egyre terhesebb volt számomra kartársaim bizalmaskodó figyelmessége, utóbb már, hacsak tehettem, ki sem mozdultam irodámból, föl sem méztem munkámból, s naphosszat hangomat sem hallattam. Naphosszat egy szó sem hangzott el irodánkban. Aztán egyszer, elmenőben, félfülle hallottam, hogy Emilnek válasszoltak a gyárból sajnálkozásukat fejezték ki, mondván, hogy az ő plombájukba bizonyos betűket nyomtak. Némi kárörömmel és megnyugvással gondoltam, hogy no, ez majd észretéríti, meggyőzi afelől, hogy lóvátettük, megérteti vele, hogy hiú ábránd a nyeremény, s csupán jól sikerült tréfa neveltséges áldozatává lett. Emil azonban hevesen bizonygatta, hogy az általa küldött plombán is voltak betűk, mikroszkóppal tüzetesen megvizsgálta, mielőtt beküldte. Az emberek harsányan röhögtek s én mogorván távoztam, kerültem őket, kiérttem cinkos kacsinásuk elől, elkésértett az a konokság, mellyel Emil oly

kilatástalanul, de védekezett, s azon kaptam magam, hogy két vaspénzt szorongatók hüvelyk- és mutatóujjam között, s a bőrömrre rajzolódott betűket nézegetem. Asztalomhoz ültem, s az ablakon át hallottam, Emil beszélt valahol, épp azt mondta, hogy kíváncsi rá, a gyár melyik hivatalnokának szeretője utazik az ő plombáján Görögországba, igen, az ő plombáján, amit elloptak tőle, s közben nem értettem, honnan veszi épp Görögországot; majd előadta, hogy segítségül hívja a sajtót, aztán meg majd bepörlö a gyárat; az emberek nem szűntek meg nevetni rajta, s vaskos, ugrató kérdéseket szegeztek neki, melyekre ő türelmesen válaszolt, majd kifakadt, hogy mindenki felült az én irigy mesémnek, de az nevet, aki utoljára nevet, különben pedig mindenkinek az ajkára fagy majd a vigyor, ha fölmutatja a nyereményt, be fogja majd tömni mindenkinek a száját. Szinte örültem, amikor főnököm útra küldött. Nyomban fel is kerekedtem, habár nem mondatom, hogy szeretek utazni; minden út megvisel, a vonat zatkolásától, az autó zúgásától megfájdul a fejem, valahol mindig húzatot kapok és szemem vérekes lesz, úgy érzem magam, mintha bódulatban témferegnék, mindenre alkalmatlannak érzem magam, s csak nagy erőfeszítés árán tudom lebonyolítani a rámbízott üzleti ügyeket. Ezúttal mégis, nem kis meglepetésemre, könnyebb volt a dolgom, mint hittem; főnököm ugyan nagy üzleti tülekvésre készített elő, egy jelentős üzletfelülnkről volt szó a vidéki kisvárosból, egy jólmenő cégről, mely számottevő rendelkezésekkel fordult hozzánk már évek óta, s bizonyos időközökben nagy kifogásokat emelt az általunk küldött áru ellen (ilyenkor mindig se vége, se hossza levelezés következett, végül aztán egy-egy ügyes kartársunk hivatalos útjával tettünk pontot a nézeteltérések után), nos ehhez a céghez küldött főnököm, két napot engedélyezett, habár közöltem vele, hogy sokallom, „két napra lesz szüksége”, mondta magabiztosan főnököm, s ebből is arra következtettem, hogy nagy tülekvés lesz, épp ezért annál nagyobb volt meglepetésem, amikor is a kisvárosi jólmenő cég alacsony termetű, energikus, rátermett főnökével, akinek kitűnő szervezőképességéről a helyszínen, a vezetése alatt lévő vállalatban meggyőződtem, s pedánságáról némi képet nyújtott az a szembe-tűnő körülmény is, hogy akétnap alatt, akárhányszor csak láttam, mindig más-más öltöny volt rajta, szóval, ezzel a

különben igen kedélyes emberrel, mint mondtam, nem kis meglepetésemre, alig egy órácska alatt teljes mértékben megegyeztünk, mégpedig úgy, hogy cégünket — a hivatalos út költségeit leszámítva — semmi veszteség nem érte. A kis emberke aztán, aki alig ért köztöködésesen felül, de hónom aláig semmi esetre sem, végigvezetett cége irodáim, bemutatott néhány munkatársának, aztán sorra hurcolt a vezetőség alatt lévő összes üzleteken, s szemmel láthatólag imponált neki, hogy ő, a törpe, egy ilyen jól megteremt — felfogása szerint bizonyára: hórihorgas — embert kitalazol, s magyarázgat neki olyasmiről, amiről azt feltételezi, hogy nem ért hozzá. Végezetül sugárzó arc-csal bejelentette, hogy másnapra, a sikeres megegyezés örömeire — vegyem úgy, hogy tiszteletemre — vadászatot szervez, őzre fogunk vadászni, s ez a fordulat — mi tagadás — nagyon zavarba hozott; mindig igen zavarba jövök, ha túlzott figyelemmel viseltetnek személyem iránt, ha gondot okozok valakinek, ha olyan megtiszteltetésben akarják részesíteni csekélységemet, ami igazán nem illet meg, s amit sohasem, semmilyen körülmények között nem tudok visszonozni; talán épp ettől ijedek meg legjobban, nevezetesen attól, hogy utólag ki fog derülni, olyan senki-semi vagyok, hogy nem áll módomban viszonozni a megtiszteltetést; ezért először csak megköszöntem a kis emberke meghívását, s munkámra, sürgető elfoglaltságomra hivatkozva kimentettem magamat, majd egyre határozottabb unszolására kézzel-lábbal hadakozni kezdtem, s végül bevallottam, hogy sohasem volt fegyver a kezemben, persze, a katonaságot leszámítva, amikor is — a háború utolsó hónapjaiban, szinte gyerekfővel — emberre vadásztam, de úgy tudom, akkor is megúsztam zsákmány nélkül, s mai napig sem bántam meg.

— Hogyan, hát ön nem vadász? — kérdezte az emberke kiábrándult arccal, melyről még azt is le véltem olvasni, hogy ugyan miért küldenek ide. a nyakára, ilyen alakot. üzleti megmondolások tehát arra készítettek, hogy ezt a nem nagyon kellemes hangulatot mielőbb föloldjam, de azért magam is ép bölrel meneküljek meg.

— Horgász vagyok — mondtam mosolyogva —, az jóval ártatlanabb sport.

— Csakugyan? — kérdezte felhúzott szemöldökkel az emberke, s csak most láttam, hogy kissé kancsal, egyik szemével mintha mindig elnézne az ember mellett, mintha valójában másra fi-

gyelne, míg amazzal a másik szemével élénken fürkészi az embert, sohasem tudni, valójában kit figyel: őt, engem, vagy másit; zavarba hozza az embert, s így némi fölényt biztosít magának. — Csakugyan? Önök kihúzzák a halat, és hagyják, hogy szép lassan kimúljon. Lárifári, itt marad holnapra.

Elmosolyodtam és megadtam magam, akkor úgy tűnt, hogy megértettem, nem én vagyok a fontos, csak éppen valaki, bárki, aki kapóra jön, hogy ezt a vadászatot megszervezzék, s az előnyös üzleti megegyezés ürügyén költségeit elkönnyveljék, egyszerre derengeni kezdett előttem valami meglepő, egy pillanatig azt is gyanítottam, hogy a pamaszok is csak azért hangzottak el, a nézeteltérés is csak azért született meg, hogy utána ez a sikeres megegyezés létrejöhesse, ezért nem akartam helyrehozhatatlan hibát elkövetni, megvereggettem az emberke vállát, bátorságot vettem magamnak és enyhén a hónom alá szorítottam, mintha megölelném, értésére adva, hogy tisztán látok az ügyben, ott leszek reggel, azaz majd ők jönnek el értem kocsin a szállóba. Ebéd után, amikor a kánikula elől a nem kifogástalanul tiszta, de azért tűrhető szállodai szobába menekültem, s gondoltalanul az ágyba bújtam, megfordult az eszemben, lám, tapasztalt főnököm tudta, hogy két napra lesz szükségem; engem még sohasem küldtek ilyen jólmenő, biztos üzleti tárgyalásokra, az én ügyeim mindig csak egy napig tartottak, nagy tülekvésekből, közelharcokból állottak, melyekből nem mindig sikerült ép bőrrel szabadulnom. Nem egyszer végződött csúfos veszteséggel egy-egy utam, s ha egy nap alatt nem tudtam megegyezni velük, hiába pazaroltam volna rájuk akár egy hetet is. lám, mindig csodáltam azokat a kartársaimat, akik kitűnő üzletember hírében álltak cégükknél, mert hiszen a legbonyolultabbnak látszó ügyleteket is simán lebonyolították, úgyszólván minden utuk sikerrel járt, s lám, én a számtalan kudarc után már-már képességeimben kezdtem kételkedni. Most érteni kezdtem, hogy minden szakmában, így az enyémben is vannak kulik, akik kilátástalan küzdelmet vívnak, igyekeznek és gürcölnek egész életükben, mindig a bizonytalan ügyletek kuszált szálait bogozgatják, nekik csak az jut, őket csak azzal bízzák meg, tapasztalatlanok, bizony, sohasem jutnak odáig, hogy az üzlet csínját-bínját is kiszagolhassák, mint ez az enyém, ez a mostani, s ily módon vihessék valamire.

Lám, gondoltam magamban, előléptem a nagyreményű, sokatígérő, jóhírű üzletemberek közé, akik egyet lépnek és kettőt haladnak. Lám, előléptettek, pedig a számtalan kudarc után, a lelkes, de hiábavalónak bizonyult pontos munka s a gyümölcsöt nem hozó szorgalom után, hosszú évek elteltével, már nem is gondoltam, s nem is gondolhattam sikeres előmenetelre a szakmámban, s lám, bizony, az ember sohasem tudhatja, hogy milyen tettével kelti fel azt a figyelmet, aminek folytán előmenetelre érdemesítik. Most már, utólag, tudtam, mivel érdemeltem ki. Sietve gondoltam arra, hogy lám, ennek a szakmának is vannak szépségei, s nem szükséges a birkózásra gondolnom, sőt talán ez a pálya sokkal inkább megfelel egyéniségemnek, egybefoghatja a nagy ellentétek egyikét, amit vágyaim között számontartok: időnként körülrajongnak, megtisztelnek, figyelnek szavaimra, tettemre, csodálattal s rokonszenvvel néznek rám, isznak az egészségemre, ünnepelnek, mint valami hírességet, de én megmaradok névtelen, szürke kisembernek. Rég éreztem már magamat ilyen jól, ilyen magabiztosan, rég tekintettem ilyen életkedvvel, energiával a jövőm elé, s hogy elaludtam, álmom is rég volt ilyen nyugodalmas. Ataludtam a délutánt, a vacsorát, s átaludtam az egész éjszakát.

Kora reggel ébredtem, kipihentem, derűsen és farkasétvágygal, lesétáltam a szálló ivójába. pálinkázni kezdtem, beszédbe elegyedtem a csontos, aszalt-képző csapossal, jó ideig csak ketten voltunk, ráértünk, a bal füléből hiányzott egy darab, megkérdeztem, hol hagyta, s akkor elmondott néhány képtelen rémtörténetet, tudtam, egy szó sem igaz belőlük, de ő úgy adta elő, mintha színgigazat beszélne, ez nagyon mulattatott, vele is megittattam néhány pálinkát, a füléhez azonban egy történetnek sem volt köze, ezért már éppen reggelizni készültem, amikor négy-öt társa kíséretében befutott az alacsony emberke talpig vadászmódra öltözve, így hát csak egy szendvicset faltam, majd sietve beültem az autóba, itt aztán ahányan voltak, annyiféle butykost szedtek elő, barackpálinkát, körtepálinkát, rumot és szilvóriumot, megfordult az eszemben, csak módjával szabad innom, nehogy valami jóvátehetetlen baklövést kövessék el, de csak egyre unszoltak, nem térhettem ki előlük, nagy volt az előnyük, egyre jobban éreztem magam, igazán jópofa emberek voltak, soha még ilyen jól nem éreztem ma-

gam, ki szerettem volna tárnai a szíve-
met, és mindenkit meg szerettem volna
csókolni, aztán a napnak a többi része szé-
pen ki is esett az emlékezetemből. Ami
megmaradt bennem, zavaros, álomszerű
fragmentumok, egy-egy kép, az erdő
fái, egy forrás, melyben lábat akartam
mosni, kicsiké tisztás tövében egy er-
dőszlak-féle, melynek az ablakán kimá-
szott valaki, egy puskát nyomtak a ke-
zembe, s én ketté akartam tönni a tér-
demen, akkor elvették tőlem, aztán egy
bokor tövében heverészttem, s nem tu-
dom, hogyan, de valaki végül is lelőtte
az őzbakot, egy hangfoszlány jutott
hozzám: „úgy van, épp ez az a kimust-
rált vén őzbak”, előbújtam, megnéztem,
kisebb volt, mint gondoltam, a nyakam-
ba vettem, mint a hajdani pásztorok a
birkát, és nagy ordítás, tapsolás kö-
zepette indultam arra, amerre a vadász-
lakot sejtettem, utánam a többiek, de
aztán, úgy rémlik, mégis nehéz volt és
elestem vele. Később pedig, ahogy mú-
lott az idő, égből-e, földből-e, egyre
többben lettünk, rémlik még, hogy a kis
emberke összeszedte az összes puskákat
és eldugta valahova, mert néhányan föl-
mászta a padlásra is, onnan meg ket-
ten a háztetőre és ott is keresték, ak-
kor én beültem egy autóba s a város-
ból akartam puskát hozni, valami drót-
félét dugdostam a kontaktusba, de ak-
kor holmi lányokat szabadítottak rám,
valami szőke, faros különösen az emlé-
kezetembe vésődött. A vadászlakba von-
szolt és rendbeszedte a ruhámat aztán
táncoltam, lányokkal is meg férfiakkal
is, rádióra is meg magnetofonra is,
majd pedig, emlékszem, hogy többször
is mindenáron meg akartam nyergelni
a cégvezető kis emberkét, ijedten meg-
rökönyödve nézett rám, de én csak har-
sányam nevettem és hátbavágtam, ké-
sőbb pedig, nem tudom, hogy beborult-e
vagy beesteledett, de egyre súlyosabb
sötétségbe burkolózott a világ.

Szállodai szobámban ébredtem, a fe-
jemre valaki egy rózsaszínű bugyit hú-
zott, szörnyű fájdalmat éreztem az al-
testemen, valaki masnit kötött a hím-
vesszőmre, mellé tűzött egy szál her-
vadtt virágot pokolian fáj a fejem és
a tudóm sípolt, rosszat sejtve méztem
körüli, holmim szertedobálva, nagy ré-
műletemre belémhasított a tudat, hogy
fogalmam sincs, mi történt előző napon,
fogalmam sincs, mi mindent műveltem,
a csap alá dugtam hát a fejem, de a
hideg víz sem segített, mindössze egy-
két dolog derengett előttem, egy-két
kusza jelenet, s már az is elrémített,
utálkozva és szégyenkezve kaptam ösz-

sze magam, mi lesz, ha most netalán
mindent elpuskáztam, ha most kartya-
várként összeomlik mindaz, amit oly ne-
hezen s oly nagy árat fizetve építettem
fel magamnak, s épphogy csak felépí-
tettem; végtelenül dühös lettem ma-
gamra, hiszen tudtam, hogy csak mód-
jával szabad innom, s fogadkoztam is,
de úgy kell nekem, aki ekkora barom
vagyok, hogy kora hajnalban étkezés
helyett egy félfülű csapossal pálinká-
zom, csak hogy megtudjam, hol hagyta
a fél fülét, s közben valótlán rémtörté-
netekkel mulattatom magam, úgy kell
nekem, ott vesztettem el a mértéket.
Szinte iszkoltam, rémülten és megsze-
gyenítve, minél messzebb innen, épp
hogy csak a portásnak bedobtam a kul-
csot, s csak a vasúttállomáson hajtottam
fel egy töményitalt: korhelyek régi sza-
bálya szerint: kutyaharapást kutyaszőr-
rel kell gyógyítani. Csak a vonatban
nyugodtam meg valamelyest, újságot ol-
vastam, majd elnézegettem a verőfé-
nyes, békés tájat, de időnként ez a bé-
ke is látszólagosnak tűnt csupán, az
egyensúly felborult, és lidérces álom-
képek vonultak a tájba.

Nemsokára megérkeztem, s beléptem
vállalatunk kovácsolt vasból készült dí-
szes kapuján. Fáradtan, megviselten
mentem végig az irodákon, azonnal fel-
tűnt, hogy kartársaim kimerően köszön-
tenek; főleahajtvá, szótlánul mentek el
mellettem, s ha épp beszélgetek, ami-
kor beléptem valamelyik irodába, nyom-
ban elhallgattak s melyik munkájukba
merültek. Összereztem: gyanúm ala-
pos volt hát, valami förtelmeset tehet-
tem, s persze már ide is megérkezett a
híre fogalmam sincs, mit, de főnököm
— szemüvegét dörzsölgetve — kimért
hangon közli majd velem, én meg le-
sújtvá, szótlánul állok az asztala előtt.
Míg szorongva főnököm irodájának ki-
lincsére tettem a kezemet, még egyszer
megerőltettem az agyamat, hogy fel-
lebbentsem a ködöt az előző nap esemé-
nyeiről, hogy megtaláljam az összefü-
géseket az elébem tóduló zavaros jele-
netek és képek között, de mindhiába.
Amikor beléptem az ajtón, már min-
dennel leszámoltam, fásult egykedvű-
séggel vártam a fejlemlényeket. Főnö-
köm nem vette le a szemüvegét, csak
rámnézett, dörmögött valamit, aztán
mozdulatlanul várt, hogy táskámból
előszedjem s az asztalára tegyem az ira-
tokat, s ahogy sorra kiszedtem őket,
mindegyikre csak bólintott egyet, végül
elébe tettem a legújabb rendelést is,
amit a kis emberke még hivatalos utam
első napján átadott nekem, s ekkor fő-

nököm csak annyit mondott, rendben van. Mászt nem szolt. Pár pillanatig álltam még ott s vártam, amikor pedig láttam, hogy munkájába merül, megszólaltam:

— Nincsen valami közölnivalója velem?

Fölhúzta a szemöldökét, s csodálkozva, hűvösen nézett rám.

— Nekem? — kérdezte. — Semmi közölnivalóm.

Kóvályogva mentem az irodámba, épp hogy csak köszöntem és leültem az asztalomhoz, tudtam már, ismét az egy napos hivatalos utak következnek, a bizonytalan és eredménytelen üzletek, ha ugyan egyáltalán következnek, hiszen lehet évszámra is idebent az irodában ülni, megpenészedni és leveleket fogalmazni, lám, az ember azt sem tudja sohasem, mikor milyen tetteivel éri el, hogy lefokozzák. Hirtelen nagyon megcsömöröltem, beléjük kellene rúgni, dűnnyögtem, beléjük kellene rúgni, hogy szétszálljanak, de elkésere dve gondoltam arra, hogy föl sem fedhetem a kártyámat, ki se találhatom azt, amit tapasztaltam, olyan darázsztészek ez, melybe az ember se szabad kézzel, se kesztyűvel nem nyúlhat bele, olyan szörny ez, melyet se nyakánál, se farkánál nem ragadhat meg az ember, hallgatnia kell, hiszen így is, úgy is bizonyíték méllkül marad, egy bizonyíték még nem száz bizonyíték, különösen ha azzal az eggyel is csupán saját maga ellen bizonyít, és mindenki másnak megvan a fedezete s fedezéke. Előszedtem a két nap alatt felgyülemlett postát, beleolvastam, s akkor egyszerűben megnyugodtam: végtére is, mi mászt tehet az ember, minthogy lemorzsolgatja napjait, igyekszik egy két örömet szerezni magának, s jó szívvel másznak is, egy-két szép délutánt, estét, s közben tapasztalatokat gyűjt, ha már mászt nem tehet. Tudtam: jönnek ismét a szürke napok, maradt minden úgy, ahogy volt. de hiszen: ez még nem veszteség. Maradt minden úgy, ahogy volt. Megnyugodtam, ha már mászt nem tehettem, minthogy megnyugodjak. Jól-eső közömbösség fogott el, s ez visszaadta magabiztosságomat. Gépelni kezdtem, irodánkban már egy jó órája, amióta asztalomhoz ültem, egy szó sem hangzott el, azonban pontosan délben, amikor megkondultak a harangok, Emil fölkapott és meglöbegtetett egy levelet, s azt mondta:

— Hehehehe, nem értem ezeket a barmokat, görögországi kókuszdiót aján-

lottam nekik, és azt válaszolták, hogy csak tartsuk meg magunknak.

Ránéztem, felkőnyököltem, az állam is megtámasztottam, s úgy vizsgálgtattam, mint valami csodabogarát. Eszembe jutott, hogy csütörtök van. Sokáig fürkésztem, figyeltem mozdulatait, s egyre inkább meglepődtem. Valami derengett előttem. Valamit megértettem. Elszőnyvedtem. Levégőre s napfényre vágytam.

Délután kimentem a horgászok szigetére, minden csütörtökön horgászni szoktam, az egymás mellett sorakozó törpe házikók között — mézeskalács-városra emlékeztetnek az utcácskák élénk színekkel festett, deszkából készült házikókkal — húzódt meg vállalatunk erkélyes vikendháza is, ott találtam a mérleges mestert derékig meztelenül, épp egy csónakot húzott elő az erkély alól, lányának segített, aki a házmeisteri állást töltötte be ebben a vikendházban, s kedden, csütörtökön és szombaton halpaprikást főzött azoknak, akik zsákmánnyal tértek vissza a folyóról s idejében átadták neki.

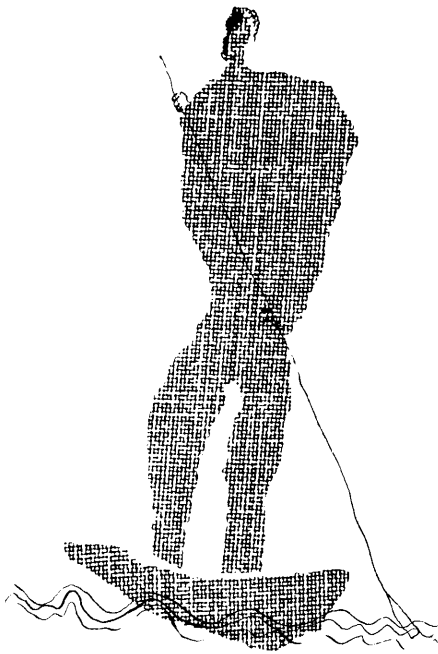
— Éva, légy szíves a horgomat — kértem, s ő ekkor az erkély korlátjához ment és leszólt:

— Apa, légy szíves a horgát — s megfordult, bement abba a kis fülkébe, melyben házi használatra szolgáló büfénket helyeztük el. Mindig ő hozta a horgomat, előbb azonban mindig leültetett itt a verandán, az asztalra tett egy tányérka pórkölt földimogyorót, leült velem szemben, az asztal alatt lábunkat kinyújtva mindig egymáshoz szorítottuk, üldögéltünk, szótlamul szemléltük a folyó túlsó partján, enyhe völgyhajlatban meghúzódó erdőövezte falucsukát, ósdi kastélyát a dombon s a jegenyéni templomtornyot, míg csak a mogyoróból tartott. Este, ha megjöttem a hallal, borozgatni szoktunk kartársaimmal, vacsora után Éva mellém húzta székét, sakkozgattunk, beszélgettünk, Éva mindig türelmesen nézte a játszmát, aztán lassan mindenki hazatért, csak mi maradtunk még mindig, sokáig, nagyon sokáig, ketten.

Bementem Éva után a fülkébe, karbatettem kezemet, és a pulkét használt pirinyó asztalkához dőltem.

— Talán elfogyott a mogyoró, Éva? — kérdeztem, s igyekeztem elkapni tekintetét.

— Nem — válaszolta, a polcraó levett egy kis tányérkát, s elébem tette

Sáfrány Imre szövegrajza

az asztalra. Elfordult, sorra leszedte a polcról a tiszta poharakat, s egyenként mosogatni kezdte őket. Jól láttam, igen, a poharak tiszták voltak, s ebből értenem kellett. Hófehér köténye köröskörül teljesen beburkolta testét, a fodrok most is, mint mindig, keményre vasalva, s barna karja, archőre, barna haja oly üdén elütött ettől a vakító fehérségtől. Bekaptam néhány pörkölt földimogyorót, szíjszerűen rágós volt, állott, kisé már avas. Legszívesebben kiköptem volna, de mégis lenyeltem, aki nem tud köpni, az tudjon nyelni, a kistányért többé meg sem érintettem, szólanul kimentem a verandára, ott megálltam egy pillanatra, a mérleges mester a horgom mellett álldogált karbattett kézzel, és egykedvűen várt rám. Kettesével ugrottam át a lépcsőket, ott termettem mellette, átvettem a horgászbótot és megkérdeztem tőle:

— Sokan leszünk ma?

— Igen, úgy látszik, sokan — mondta s elfordult, ismét a csónakkal bibelődött. Bementem egy fülkébe, fürdőruhára vetkőztem, fogtam a zacskómat, melybe főtt kukoricát készítettem, lementem a folyóra, hamarosan két üres vállalati csónakot is találtam, beszáll-

tam az egyikbe, és hatalmas evezőcsapásokkal feszültem neki a víznek. Hirtelen valami fojtogató düh fogott el, teljes erőmből belefeküdtem az evezőkbe, olyan erővel szorítottam őket, hogy akár kettő is törhettek volna, szinte siklottam a vízen, nagyon szerettem volna holtfáradni, ahogy Éva tud néha holtfáradt lenni, de éreztem, akár a világ végéig is evezhetek én így, ki egészen az óceánig, hiszen minden folyó az óceánba torkollik, messze mögöttem maradt a sziget, messze a falucska, sőt a második is, talákoztam a délutáni hajóval, egy-két enyhe hullámot csapott, keresztülszeltem, hogy fröcskölt a víz, apró cseppek ragyogtak a karomon, mint Éváén, amikor a poharakat mosta, aztán nemsokára meguntam az evezést is, nem tudott kifárasztani, a környéken egy árva lelket sem láttam, gondoltam: még csak horgászni fogok. Egy terebélyes fűzfa alá eveztem, jó mélyre a vízbe szúrtam a magammal hozott rudat, egy embert kinyújtott karjával együtt ellepett volna, hozzákötöttem a csónakot, főtt kukoricát húztam a horogra, a zsineg sühogott, amikor vízbe vettem.

Mérhetetlenül sokáig ültem ott tétlenül. Az égvilágon semmit sem jelzett a dugóm, időnként mégis csupaszon találtam a horgot, ilyenkor friss kukoricaszemet illesztettem rá, az égvilágon senkinek nem kell már az én csalátkem, az égvilágon senkinek, dűnnyögtem keszerűen, az én csalátkem már nem vonz semmit. Aztán sorsára hagytam a horgot, egy vesszőt vágtam a fűzfáról, nagy gonddal sípot faricsgáltam magamnak, fűzfasípot, gyerekkorom egyetlen játéka volt hosszú éveken át, lefuttunk a mocsárra és faragtunk magunknak fűzfasípot, de már rég volt az, nagyon régen, s most már nem akart megszólalni kezemben a fűzfavessző.

Egyszer csak táncolni kezdett a dugó, kicsit, kicsit, de táncolt szakadatlanul, ám egyetlen egyszer sem bukott tisztességesen a víz alá, a csónak orrában kuporogtam és várakoztam, szorongattam a horgászbótot, úgy táncolt a dugó, mintha odalenn a mélyben labdázta volna a kukoricaszemmel a halak, türelmemet vesztettem és kihúztam a horgot, csupasz volt ismét. Új szemet vettem be s a dugó ismét táncolni kezdett, aztán még kétszer megismétlődött mindez, a dugó egyre csak táncolt, elnem tudtam képzelni, miféle hal ez, csúnya gúnyt űzött velem, megszé-

gyenített magam előtt, idestova már fél órája packázott velem, az ember nem tudja elviseelni, hogy megszegényítsék, a szabad ember sohasem tudja elviseelni, felhördültem dühömben, legszívesebben gondolkodás nélkül fejest ugrottam volna a vízbe, egyenest le a horgozóhoz, hogy kézzel csípjem el azt az átkozott halat; s még csak akkor lettem volna igazán megszegényítve, maradék nélkül. ha mégis üres kézzel bukkanok a víz fölé, s hát ugyan hogy is bukkanhattam volna? Dühömben egyetlen nyírszentéssel elvágta a zsinort a csónak oldalán, én még egyszer meg nem nézem a horgot, hogy ismét üresen kelljen látnom, a rudat eltaszítottam magamtól, és otthagytam, teljes erőmből belefeküdtem az evezőbe, a víz is vitt lefelé, nem érdekelt a halvacsoara sem, tudtam már, hogy mi a dolgom, a városba megyek, fölhívom a vállalatot és a portástól megtudok egy bizonyos címet, a nap már késő délutánba fordult, a dombok fölé hajolt, a víz itt-ott habzott körülöttem, egy-egy száraz faágat sodort lefelé, elhagytam, majd újabb korhadtt hordalékot értem utól, beveztem majdnem a folyó közepébe, oda, ahol legnagyobb a sodra, s eveztem, eveztem.

A sziget jóval népesebb volt, mint mikor elhagytam. A part szélén egymás mellett üldögéltek az emberek, mint gubbasztó fecskék a dróthuzalon, a játszótéren gyerekek és fiatalok labdáztek, vilkendházunk verandáján már üldögéltek és beszélgettek néhányan, rámnéztek, lecsapták a fejüket és elhallgattak, megálltam a veranda szélén és azt mondtam:

— Eész délután ilyen szóltanul üldögélnek?

Félig rámpislantottak, aztán a lenyugvó napot bámulták kedvetlenül, végül egyikük azt dűnnyögte:

— Eész délután.

Megfordultam, lementem a veranda alá, a mérleges mestert szólítottam, kezében néhány szem fekete cseresznyével jött elő, zsebéből szedte a cseresznyét. Átadtam a horgászbótot, megálltam a raktár ajtajában.

— Maga az egyetlen, aki látta, hogy én húztam rá az aktacsíptetőre — mondtam.

— En? — kérdezte, s horgászbótomat belökte a többi közé.

— Maga az egyetlen, aki megértethetné vele — mondtam.

— En-e? — kérdezte s maga elé köpködté a cseresznyemagokat, odagurultak a lábam elé.

— Gondolkozhatna, hogy mit kellene tennie — mondtam.

— Csak kaparja ki a gesztenyét az, aki a parázsra tette — mondta, és ott hagyott, ahogy ment, egyre csak köpdöste a cseresznyemagokat, aztán hallottam, a veranda falépcsője nyikorgott alatta. Akkor már tudtam, hova kell mennem, valójában már napokkal előbb is tudtam, hogy mit kell tennem, csak mindig igyekeztem más foglalatosságot találni magamnak, nagyon igyekeztem másra gondolni napok óta; felöltöztem, és kiméret, de határozott léptekkel haladtam az első busz megállóiig, a főtéren leszálltam, egy telefonfülkéből felhívtam vállalatunkat, s a portástól megtudtam Emil címét, ismét buszra ültem, aztán a Forradalom téren leszálltam, egy mellékutcában hamar rátaláltam a szürke, szecessziós, ötemeletes épületre, melynek földszintjén egy gyógyszerár volt, a kapu alatt megnéztem a lakók névjegyzékét, aztán a harmadik emeleten megálltam, egy gyerek áthajolt a korláton, és papírból készült repülőket hajigált le, nagy szakértelemmel nézte, hogyan szállnak, egy másik gyerek a földszinten összeszedte őket, az idő megállt fölöttük; becsöngettem a tizenegyes ajtón, őszhajú, karrikásszemű, fonnyadt asszony nyitott ajtót.

— Emil kartársa vagyok — mondtam halkán, illedelmesen, s az asszony betessékelt, tágas, nagy előszobába léptünk, mely nappalinak volt berendezve, bár fekvésénél fogva homályos volt; de különben is, odakint már alkonyodott.

— Emilhez soha senki sem jött a vállalatától — mondta halkán az asszony, és nesztelenül rakogatott az asztalon. Olyan nesztelenül mozgott, hogy az ember azt hitte, lepkeszárnyakon járkel. A szoba berendezését nehezen vehettem ki a félhomályban, leültem egy székre s a kezeimet tördeltem.

— Biztosan maguk is észrevették már rajta — mondta halkán az asszony, és nyomban pityegni kezdett, erőtlennül sírt, vagy talán magába fojtva, hogy senkit se zavarjon, hacsak lehet.

— Emilt keresem, asszonyom — nyögtem, s talán életemben először éreztem, hogy fáj az ádámcsutkám; mintha úgy megdagadt volna, hogy nyelni sem tudok tőle.

— Elment — mondta az asszony, és én megkönnyebbültem; most, hogy ideérkeztem, most, hogy ebben a szobában ültem, már nem is tudtam, mit is te-

hetnék, ha itt lenne Emil; nem is tudtam hogyan képzeltem el azt, amit tehetek, s mi is az.

— Elment — mondta az asszony szeptegve. — Elment agyagot hozni, azt mondta, még az éjjel meg kell mintáznia három szobrot. Nézze csak meg... Kérem, gyűjtsa meg a villanyt. Ott az ajtó mellett... Elnézését kérem, hogy elfelejtettem. Én mindig sötétben üldögélek.

Az álló fogas mögött, melyen csak egyetlen zakó lógott, az ajtó mellett, megtaláltam a kapcsolót. Kattintottam, s az első, ami szemembe tűnt, a szoba sarkában álló kis íróasztal, fölötté, a falra rajszögezett térkép, egy pillantást vettem rá, s láttam: Görögország; a térkép fölött egy lány nagyított fényképe vastag, drága keretben, összerendeztem, Iréné volt.

— Nézze meg, délután azt mintázta a könyvből, és nagyon meg volt vele elégedve — mutatott az asszony egy formátlan, torz masszára, ami az íróasztalon állt.

A könyvre néztem, művészettörténet volt, az ókori görögöknél felcsapva, egy babérkoszorúval övezett férfifej nézett rám feltűnő tisztánlátással a lapról.

— Asszonyom — tördeltem a szót —, mielőbb orvoshoz kell vinni, s ezt csak a hozzátartozói érthetik meg velem.

— Beszéltem az orvossal — mondta az asszony a kanapé szélén kuporogva —, de Emil hallani sem akar róla.

Nem tudtam mit szólni, tükön ültem, zavartak a szőnyeg tarka mintái, melyeket bámultam, de nem volt erőm fölvetni a tekintetemet.

— És az a térkép? — kérdeztem zavartan.

— A napokban hozta — suttogta az asszony. — Minden olyan hirtelen tört rá.

— Mindig magányos volt — szóltam halkán.

— Mindig — mondta az asszony.

— És az a fénykép? — kérdeztem.

— Két éve hozta. Csak egyszer beszélt a lányról. Akkor együtt dolgoztak. Még sohasem láttam — mondta az asszony és ismét sírni kezdett, ezúttal jajgatott is ruhája zsebéből sötét, csíkos kendőt szedett elő, szájára szorította.

— Asszonyom, nem is tudok mit mondani — szóltam kezemet tördelve, rohantam volna az ajtó felé, ki az utcára, minél messzebb, ó, minél messzebb innen, de valami visszatartott, éreztem épp most, ebben a pillanatban nem mehetek, szaladtam volna oda az

asszonyhoz, öleltem volna magamhoz, és vele együtt sirtam volna, de éreztem, nem léphetek oda, először látom, idegen asszony.

— Nem is tudok mit mondani, de orvoshoz kell vinni, okvetlenül, minél előbb — mondtam, és pattogtak az ujjaim, ahogy szorongattam őket.

— Csak az az átkozott plomba ne került volna a kezébe, azzal kezdődött minden — zokogta az asszony —, csak látta volna a beadványait, éjjel-nappal írta a rendőrségnek, a bíróságnak, de persze elutasították — nyögdécselte, és én csak bámultam magam elé, egy szót sem szóltam, hallgattam, aztán fölkeltem és elfordultam.

— Csak az orvos segíthet, asszonyom — mondtam végül. — Elnézését kérem, mennem kell.

Az asszony fölnézett rám, mint aki ráébredt, hogy uralkodnia kell magán, megtörölte szemét, és zsebredugva szorongatta kendőjét.

— Várja meg Emilt — mondta —, már jönnie kell.

Összerendeztem, nem tudtam elképzelni, mit is tennék, ha betoppanna, szinte megijedtem ettől a gondolatától, s majdnem sietve mentem az ajtóhoz.

— Hiszen Emilt kereste — mondta az asszony, s látszott rajta, hogy nagyon tartóztatna, nagyon örülne, ha nem kelene egyedül bevárni Emilt, nagyon hálás lenne, ha itt maradnék; talán azt remélte, hogy segítségemmel célt ér, s hogy mindennek ellenére sem tartóztat sírva-könyörögve, csak azért van, mert sohasem szokott senkinek a terhére lenni a legcsekélyebb kéréssel, kívánsággal sem, soha senkinek.

Szédelegve léptem ki az ajtón, és alig köszöntem, kettesével vettem a lépcsőket, egy-kettőre az utcára kerültem, beléptem az emberáradatba, átvágtam a túlsó oldalra, s visszaméztem, mintha Emilt láttam volna épp befordulni a kapu alatt visszafutottam, de már sehol sem lettem, nekidőltem a vasalt tölgyfakapunak, ekkor már tudtam, hogy majd reggel még egyszer megkíséreltem vele a beszélgetést, elhagyatottnak éreztem magam ott a kapuban állva, tehetetlen, éhes és álmos voltam, évek óta először fekdüdtem le korán és vacsora nélkül csütörtökön este.

A következő napon Emil nem jött be dolgozni, s jól tudtuk, hogy miért. Irodánkban ketten maradtunk Irénnel, s a hívős köszöntésen kívül — már régóta — egy szót sem váltottunk.

A reggeli szünetben Irén eltűnt, s mikor megjött, szép új vázát hozott magával, vizet öntött bele, telerakta vérvörös szegfűkkel, és az asztalomra tette. A váza kerámia volt, tucatáru, bámul-tam egy-két pillamatig, fekete alapon sűrű, fehér görbe vonalak futottak végig rajta, olyanok, mint az agyteker-vények, felemeltem a kezem és teljes erőmből rásújtottam, a falnak szállt, és apró szilánkokban hullott a padlóra, a víz tekeregve folydogált.

— Hagyjon engem békén! — kiabál-tam. — Tartsa magát távol tőlem, tűn-tetőleg, mint a kártársai! Vessen meg! Vádoljon a tekintetével!

— Megérdemelné — mondta halkán, de tisztán csengő hangon, leforrázva, mégis egyenesen állva asztalom előtt.

— Igen?! — ordítottam. — És az, hogy maga hisztérikus alakításával mind fölgyújtotta mögöttünk a hida-kat, s aztán már nem volt út, ami visszafelé vezetett volna?! A zseni! A színész-nő! A ripacs!

— Én? — kérdezte felhúzott szem-öldökkel Irén. — Hiszen kinek az ötle-te volt ez a... ez az egész játék? Nekem soha eszembe se jutott volna. És most bünbakot keres? — kiabálta szik-róz szemmel.

Nem hajolt le a virágaiért. Kiment, becsapta maga mögött az ajtót, hama-rosan visszajött, hóna alá kapta irat-tait, fölnyalábolta írógéjét, s ismét távo-zott.

Magamra maradtam, egyedül marad-tam az irodában.

Becsuktam az ablakot is, hogy sem-mit se halljak, csak zsongás szű-rődött be időnként s egy-egy tompa zu-hanás valahonnan, lassan és megfoniol-tan dolgoztam, még így is idő előtt be-fejeztem munkámat, akkor odáültem a kerek kisasztalhoz, használjuk már vég-re ezt az asztalt is, hamutartót tettem rá és tétlenül füstölgettem, tudtam, hogy úgysem nyit be hozzám senki, csak a küldönc jött két óra felé a ren-delésekért és a postáért, rég az aszta-lomra készítettem, felnyalábolta és dűnnyögve távozott. Délután a város utcáit róttam, céltalanul lődörögtem, le-ültem egy korlátra és bámészkodtam egy ideig, egy csöppnyi ivóban meg-ittam egy nagy ásványvizet, aztán már késő délutánba fordult a nap, amikor azon kaptam magamat, hogy a vasút felé megyek, hirtelen nagyon hazavágy-tam, a faluvégi kis házikóba, hogy az

eperfa alá üljek és a bölömbikák böm-bölését hallgassam estefelé, s a békák távoli brekegését ott lenn a mocsaras-ban, késő éjszakáig. Mert hát mit is tegyen az, akit kiveret a falka, mivel — maga is látja már — gyengének, gyá-vának, tehetetlennek, alattomosnak és megbízhatatlannak bizonyult, egy fél-fülv csapos másik fülere kíváncsi és megfélekedezik magáról épp amikor leg-nagyobb a tét, egy embert meglök ugyan, a lejtőn, de nem tudja elkapni és markába szorítani, hogy el ne essen, amikor már legalulra ért, de ha már elesett, hát átlépni sem tud rajta, ke-ményen és magabiztosan, s haladni to-vább, egyre tovább. Mit tegyen hát, aki kimutatta foga fehérjét, de kitűnt, hogy fogai tompák? Mit tegyen, ha önző, hü-vös ezse mégis azt súgja, hogy egy baj-ból kettőt csinálni balgaság? Szedje ösz-sze magát, batyuja úgysem több egy-két nyomasztó tapasztalatnál, vigye ma-gával, éljen velük bölcsen, ahogy tud, nagy a világ, hát kezdje előlről. Kezdje előlről, ha tudja. És tudnia kell! Akit meglőkött, mindenki más is meglökte így vagy úgy, ő nem kapta el, de más sem kapta el, elesett — hát lesz-e, aki nem lép át rajta? Álltam a vasútálla-más peronján, a korlátnak támaszkod-tam, és kavargott a gyomrom. Álltam a vasútállomás peronján, egy régi, nyo-masztó kép tarult elem, nyakigláb si-heder voltam, az iskolából, a vonatról ballagtam hazafelé, utazó diák voltam, láttam, messziről a gyűlölt hadsereg autókavánja közeledik, átvágtam a széles falusi utca túlsó felére, lyukas zsebemből a nadrágszáron potyogtatva sűrűn megszórtam a kövesutat jókora jancsiszöggekkel, közben meg sem áll-tam, csak mentem tovább, aztán egy boltocska kirakata előtt nézelődtem, onnan figyeltem izgatottan, hogyan dü-börög végig az egész karaván, lyukas zsebemben sovány combomat szorongat-tam, egyetlen autó sem állt meg, egyet-len egy sem. túlságosan kicsik voltak a szögek. Kiábrándultam néztem magam elé, ekkor az árokból előmászott három gatyás kis mezítlábas gyerek, szertele-nül ugrádozva vágtak át az úton, egy-szer csak ordítózni kezdtek, és ott fey-rengtek egymás hegyén-hátán, négy-kézláb, piszkos sebekkel másztak le az útról, néhány ember kijött az utcára, körülfojták őket, a szívem a torkom-ban dobogott, s hányinger környékezett, úgy éreztem, menten föl kell fordul-nom, az ember egyet tesz és kettő lesz belőle, sohasem tudhatni, mit tesz az ember, sohasem biztos, azt teszi-e, amit

tesz, a gyerekek bögve, sántikálva másztak hazafelé, nem mertem szólni, hogy én szórtam el a szögeket, rémképek gyötörtek, napokig vártam holdkórosan, mikor szólal meg a lélekharang.

Alltam a tömegben és nézelődtem, a hangszóró recsegett, egy vonat épp indult, egyre gyorsult, ekkor egy csíkos pizsamát viselő alak futott végig a sínek mentén, elcsipte a vonatot és fölugrott rá, fehéneköpenyes férfiak rohantak utána, hadonásztak és kiabáltak, a forgalmista fütyülni kezdett, fékek csikorogtak, és a vonat megállt. Nagy csődület támadt, sokan ordítottak, átugrálták a korlátokat, álltam még egy ideig a tömegben, és megsemmisülten nézelődtem, aztán megfordultam, és mentem vissza a városba, az óváros felé, a nagy földszintes bérházak felé, szűk utcákon jártam, nyarvógó macskák és futkosó maszatos gyerekek között befordultam egy kapun és végigmentem az udvaron, átbújtam a kitergetett fehérnemű alatt, megálltam egy ajtó előtt, és kopogtam. Kinyílt az ajtó, és ott állt előttem Irén, úgy állt, mint alkinek mindegy, hogy bemegyek vagy sem, helyet hagyva maga mellett, egyenes derékkal, karikás szemmel, összeszorított szájjal állt.

— Mondd, hogy nem én vagyok az oka — szoltam és az arcába néztem.

— Nem te vagy az oka — mondta, és továbbra is tartotta az ajtó kilincseit.

— Sokszor mondd, hogy nem én vagyok az oka, nagyon sokszor mondd, hogy nem én vagyok az oka — szoltam, és észrevettem, hogy kezemet ökölbe szorítom. kinyújtottam a kezemet, megsimogattam a nyakát, nem mozdult, hagyta, s akkor beléptem szobájába, ő pedig becsukta és rázárta az ajtót. Egyenest a keskeny heverőre esett a tekintetem, ott állt az ajtóval szemben. mérhetetlenül fáradtnak éreztem magam, mintha három nap és három éjjel egyhuzamban meneteltem volna, úgy éreztem, rögtön összeesek; homlokom csókoltam Irént, nem ellenkezett és nem kínálkozott, csak állt mozdulatlanul, kezemet a hajába túrtam, a fekhelyre feküdtem, és a fal felé fordultam. Mellém kuporodott jobb kézzel hátranyúltam, és mefogtam a kezét.

— Futott a vonat után, pizsamája lobogott, s mikor fölugrott a hátsóóra, megtántorodott és beesett az ütközőkre, azon kapaszkodott meg — mondtam, s a falfestés vonalaira néztem tombán.

— Nem tehetsz róla — szolt halkán Irén.

— Egyszer egy ember a szemem látára beesett a kerekek közé, Irén, a háború után fűrtökben lógtak az emberek a vonatokon, én a vagon tetején ültem.

— Baleset mindig adódhat, Albert.

— Elcsipték, leszedték a vonatról, és a kijárat felé hurcolták, csíkos pizsama volt rajta.

— Tudod, aki olyan, előbb-utóbb megbolondul, igazán nem tehetsz róla.

— És egyre csak azt ordította, hogy ezzel a vonattal Görögországba kell utaznia, szinte már berekedt, Irén.

— Hiszen mindent megtettél, hogy megértesd vele: tréfáról van szó.

Feléje fordultam, átöleltem, talán megjíedt az arcomtól, behunyta a szemét.

— Tudod, egyszer szöget szórtam autók elé, de gyerekek léptek a szögekbe — mondtam.

Mellemre hajtotta fejét, s mozdulatlanul feküdt ott összekuporodva.

— Lehet, hogy majd kigyógyítják — mondta halkán.

— De hiszen már az elején észre kellett volna vennie, hogy tréfa az egész — szoltam tétován.

— Már akkor is bolond volt, azért nem vette észre — mondta Irén.

— Görög szobrokat gyúrt odahaza, csak láttad volna, torz massa került ki a keze alól — nyögtem.

— Tedd le a kést. Mindent megtettél, amit lehetett — mondta halkán, és még mindig nem mozdult.

— De én soha többé nem tudnék arra a megüresedett asztalra nézni ott az irodában, soha többé! Rosszul sikerült a játék, Irén...

Hallgatott, s végtelenségnek tűnt a hallgatása. Fejét akkor sem emelte fel, amikor megszólalt, hangja furcsán elváltozott, nagyon elváltozott, arcát nem láttam, csak fekete hajkoronáját.

— Amit tettünk, ketten tettük, Albert. És ketten maradtunk. Látod, itt nálam... Talán, hogy járható utakat keressünk.

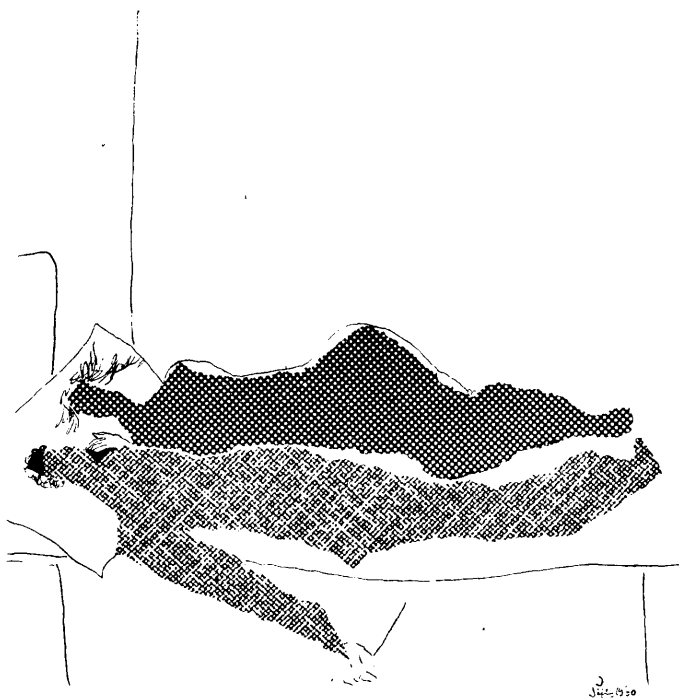
Elhallgatott. Olyan közel volt hozzám, s mégis oly távol, éreztem, hogy ott kuporog mellettem, s mégis, úgyszólván semmit sem láttam belőle, olyan kicsivé zsugorodott.

— Ha lehet — mondtam kiábrándultan, hitetlenül.

— Ami történt, nemcsak rajtunk múlott — suttogta Irén. — Ez a nyitja mindennek.

— Nemcsak rajtunk múltott — sutogtam elmélázva —, hát épp ez az, ez a kibúvója *mindenkinek* — dűnnyögtem, s az esti félhomályban elnézegettem az asztalon viruló virágot, piros szegfű volt, szokatlan formájú, lapos vázában, bal kezem a fejem fölött kinyújtva a heverőhöz tartozó lánán pihent, s már jó ideje a papírvágó késsel játszadozott, hosszú és hegyes késsel, néha billent egyet a kés és a fához kop-

pant, szép volt a virág, nagyon fáradt voltam, pihenni és aludni szerettem volna, sokat, nagyon sokat, talán örök időkre aludni, hazaérkeztem, végre otthon éreztem magam itt, ahol először jártam, és jólesett, hogy otthon érzem magam, a homály egyre inkább sűrűsödött, egyre sűrűsödött, puha volt és bársonyos és egyre áthatolhatatlanabb, aztán már nem láttam semmit, aztán már semmit.

Sáfrány Imre szövegrajza